

Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism;

beslutade den 20 april 2009.

Finansinspektionen föreskriver¹ följande med stöd av förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Efter de paragrafindelade föreskrifterna lämnar Finansinspektionen *allmänna råd*.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om de åtgärder som ett företag ska genomföra för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Föreskrifterna anger bland annat vad som avses med ett riskbaserat förhållningssätt, riskbaserade rutiner m.m., kundkännedom, uppgifts- och granskningskyldighet samt utbildning och skydd av anställda.

2 § Föreskrifterna ska tillämpas av

1. fysiska och juridiska personer som driver sådan verksamhet som anges i 1 kap. 2 § 1–7 lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, samt
2. filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet som driver sådan verksamhet som avses i 1.

Bestämmelser som gäller för juridiska personers styrelse eller verkställande direktör, ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om behöriga företrädare i de associationsformer där styrelse eller verkställande direktör inte förekommer.

Definitioner

3 § I dessa föreskrifter används samma definitioner som i 1 kap. 5 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism (EGT L309, 25.11.2005 s. 15, Celex 320050060) samt kommissionens direktiv 2006/70/EG av den 1 augusti 2006 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG med avseende på definitionen av ”personer i politiskt utsatt ställning”, samt tekniska kriterier för att kunna tillämpa lägre krav på kundkontroll och göra undantag på grund av finansiell verksamhet som drivs tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning (EGT L214, 4.8.2006 s. 29, Celex 320060070).

Därutöver används följande definitioner:

1. *företag*: en verksamhetsutövare som anges i 1 kap. 2 § 1–7 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
2. *interna regler*: policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument genom vilka utfärdaren (styrelse eller verkställande direktör) styr verksamheten.
3. *intern kontroll*: en process genom vilken företagets styrelse, verkställande direktör, ledning och annan personal skaffar sig en rimlig säkerhet för att företagets mål uppnås på följande områden:
 - att företaget har en ändamålsenlig och effektiv organisation och förvaltning av verksamheten,
 - att uppgifter som lämnas till Rikspolisstyrelsen är tillförlitliga, och
 - att företaget följer tillämpliga lagar, förordningar och andra regler.

2 kap. Riskbaserat förhållningssätt

1 § Ett företag ska vidta åtgärder som syftar till att förhindra att det utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Åtgärderna ska anpassas efter risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

2 § För att uppfylla kravet i 1 § ska ett företag

1. göra en riskbedömning enligt 3 §,
2. ha rutiner m.m. i enlighet med 3 kap. och
3. löpande se över och uppdatera riskbedömningen samt när det behövs revidera rutinerna m.m.

Företaget ska löpande beakta information om nya trender och mönster som används samt metoder som kan användas vid penningtvätt och finansiering av terrorism. Företaget ska även ta del av annan information från organisationer, myndigheter och andra organ inom området.

Riskbedömning

3 § Ett företag ska bedöma risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Riskbedömningen ska göras på lämpligt sätt med hänsyn till företagets storlek och komplexitet. Den ska innehålla en analys av företagets kunder, produkter, tjänster samt andra för verksamheten relevanta faktorer såsom distributionskanaler och geografiska områden.

3 kap. Rutiner m.m.

1 § Ett företags styrelse eller verkställande direktör ska fastställa interna regler för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism där det framgår vem som beslutar om rutiner, system, utbildningsprogram och riktlinjer enligt 2 §.

2 § Ett företag ska ha följande rutiner m.m:

1. rutiner avseende
 - grundläggande åtgärder för kundkännedom enligt 2 kap. 3 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
 - undantag från grundläggande åtgärder för kundkännedom enligt 2 kap. 5 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

- skärpta åtgärder för att uppnå kundkännedom enligt 2 kap. 6 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
- 2. system eller rutin för att löpande följa upp affärsförbindelser enligt 2 kap. 10 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 4 kap. 18 och 19 §§ dessa föreskrifter,
- 3. rutiner för att bevara handlingar eller åtgärder som har vidtagits för att uppnå kundkännedom enligt 2 kap. 13 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 4 kap. 20 § dessa föreskrifter,
- 4. system eller rutin för granskningskyldigheten enligt 3 kap. 1 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 5 kap. 1 § dessa föreskrifter,
- 5. rutiner för uppgiftsskyldigheten till Rikspolisstyrelsen enligt 3 kap. 1 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 5 kap. 2 § dessa föreskrifter,
- 6. utbildningsprogram enligt 5 kap. 1 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 7 kap. 1 § dessa föreskrifter,
- 7. rutiner för att skydda anställda från hot eller fientliga åtgärder enligt 5 kap. 1 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 7 kap. 2 § dessa föreskrifter, och
- 8. riktlinjer för internkontroll, regelefterlevnad och intern information enligt 8 kap. dessa föreskrifter.

Företagets rutiner m.m. ska utgå från dess verksamhet och riskbedömning.

3 § Ett företag ska underrätta sina filialer och majoritetsägda dotterbolag utanför EES om företagets rutiner m.m.

4 § Om ett företag är moderföretag inom en koncern, ska moderföretagets styrelse fastställa gemensamma interna regler för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism för de företag inom koncernen som omfattas av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

4 kap. Kundkännedom

Kontroll av kundens identitet

1 § Ett företag ska vid situationer som kräver kundkännedom enligt 2 kap. 2 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism kontrollera kundens identitet enligt bestämmelserna i 4 kap. 2–7 §§ dessa föreskrifter.

Fysisk person

2 § Ett företag ska kontrollera identiteten genom svenskt körkort, svenskt pass, identitetskort utfärdat av svensk myndighet eller svenskt certifierat identitetskort.

Företaget ska kontrollera identiteten hos den som saknar svensk identitetshandling, genom pass eller annan identitetshandling som visar medborgarskap och är utfärdad av en myndighet eller en annan behörig utfärdare. En kopia av utländskt pass eller en annan utländsk identitetshandling ska alltid bevaras.

Om kunden saknar identitetshandling kan företaget kontrollera identiteten genom andra tillförlitliga dokument och kontroller enligt företagets fastställda rutiner.

Fysisk person på distans

3 § Ett företag ska utföra identitetskontroll på distans genom att

1. använda elektronisk legitimation för att skapa en avancerad elektronisk signatur enligt definition i 2 § lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer eller använda någon annan motsvarande teknik för elektronisk identifiering, eller
2. säkerställa kundens identitet genom att på lämpligt sätt
 - a) inhämta uppgift om kundens namn, personnummer eller motsvarande och adress,
 - b) kontrollera uppgifterna mot externa register, intyg, annan dokumentation, eller motsvarande, samt
 - c) kontakta kunden genom att skicka en bekräftelse till kundens folkbokföringsadress, se till att kunden skickar in en kopia av id-handling, eller motsvarande.

Fysisk person vid undantag

4 § Om bestämmelserna om grundläggande åtgärder för kundkännedom inte behöver tillämpas enligt 2 kap. 5 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska företaget ändå kontrollera en kunds identitet genom att

- a) inhämta uppgift om kundens namn, personnummer eller motsvarande och adress, samt
- b) kontrollera uppgifterna mot externa register, intyg, annan dokumentation, eller motsvarande.

Juridisk person

5 § Ett företag ska kontrollera identiteten hos en kund som är en juridisk person genom registreringsbevis, motsvarande behörighetshandlingar om registreringsbevis inte utfärdas för den juridiska personen eller göra motsvarande kontroll mot externa register.

Företaget ska även kontrollera identiteten hos en företrädare för en juridisk person enligt 2 §.

Juridisk person på distans

6 § Ett företag ska kontrollera identiteten hos en kund som är en juridisk person genom registreringsbevis, motsvarande behörighetshandlingar om registreringsbevis inte utfärdas för den juridiska personen eller göra motsvarande kontroll mot externa register.

Företaget ska även kontakta kunden genom att skicka en bekräftelse till kundens registrerade adress eller vidta motsvarande åtgärd.

Företaget ska dessutom kontrollera identiteten hos en företrädare för en juridisk person genom att

- inhämta information om dennes namn och personnummer eller motsvarande, samt
- kontrollera uppgifterna mot den juridiska personens registreringsbevis, externa register, identitetshandling för företrädaren enligt 2 §, eller annan motsvarande handling.

Juridisk person vid undantag

7 § Om bestämmelserna om grundläggande åtgärder för kundkännedom inte behöver tillämpas enligt 2 kap. 5 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska företaget ändå kontrollera en kunds identitet på lämpligt sätt.

Företaget ska även kontrollera identiteten hos en företrädare för en juridisk person genom att

- inhämta information om dennes namn och personnummer eller motsvarande, samt
- kontrollera uppgifterna mot den juridiska personens registreringsbevis, externa register, identitetshandling för företrädaren enligt 2 §, eller annan motsvarande handling.

Kontroll av en verklig huvudmans identitet

8 § Ett företag ska vid situationer som kräver kundkännedom enligt 2 kap. 2 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism kontrollera en verklig huvudmans identitet enligt 4 kap. 9 § dessa föreskrifter.

9 § Ett företag ska skaffa sig tillförlitliga och tillräckliga uppgifter om en verklig huvudmans identitet genom externa register, relevanta uppgifter från kunden eller genom andra uppgifter som företaget tagit del av.

Om kunden är en juridisk person ska företaget kontrollera

- direkta och indirekta fysiska ägare om innehavet i kunden uppgår till mer än 25 procent, och
- de fysiska personer som utövar ett bestämmande inflytande över kunden.

Åtgärder som har utförts av utomstående

10 § Ett företag får förlita sig på åtgärder för grundläggande kundkännedom som har utförts av en utomstående enligt 2 kap. 3 § tredje stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism även om handlingarna och uppgifterna är andra än de som krävs enligt dessa föreskrifter. Detta gäller om åtgärderna vidtas enligt motsvarande krav i ett land inom EES samt i ett land utanför EES som anges i 9 kap. 1 § dessa föreskrifter.

11 § Bestämmelserna i 2 kap. 3 § tredje stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism om att ett företag får förlita sig på åtgärder som har utförts av en utomstående gäller inte för uppdragsavtal eller motsvarande där en uppdragstagare utför en åtgärd som företaget annars skulle ha utfört enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Undantag från bestämmelser om grundläggande åtgärder för kundkännedom

12 § Bestämmelserna om grundläggande kundkännedom och om löpande uppföljning av affärsförbindelser i 2 kap. 3, 4 och 10 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller inte för produkter eller transaktioner med anknytning till sådana produkter som uppfyller samtliga nedan angivna kriterier:

1. Produkten är baserad på ett skriftligt avtal.
2. Transaktionen sker via ett konto som kunden har i:
 - ett kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

- ett annat kreditinstitut med hemvist inom EES som omfattas av direktiv 2005/60/EG, eller
 - ett kreditinstitut i ett land med hemvist utanför EES som omfattas av krav som motsvarar de som föreskrivs i direktiv 2005/60/EG.
3. Produkten eller transaktionen är inte anonym och bestämmelsen i 2 kap. 2 § andra stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism kan tillämpas utan dröjsmål.
4. Värdet av produkten eller transaktionen uppgår högst till motsvarande 15 000 euro, eller för en produkt som uteslutande avser finansiering av fysiska tillgångar med äganderättsförbehåll till dess att avtalet löper ut, högst motsvarande 15 000 euro per år. Detta gäller oavsett om transaktionen sker genom en enda överföring eller genom flera överföringar med inbördes samband. För försäkringsavtal eller liknande sparprodukter ska det som högsta belopp för produkten gälla vad som anges i 2 kap. 5 § 3 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
5. Förmåner från produkten eller transaktionen ska inte kunna realiseras med en tredje part som förmånstagare, utom när det är fråga om dödsfall, funktionshinder, överlevnad till en i förväg fastställd hög åldersgräns eller liknande händelser.

En produkt eller transaktion för att investera medel i finansiella tillgångar eller ersättningsanspråk genom försäkringar eller andra typer av resultatberoende anspråk, ska även uppfylla följande krav:

1. de förmåner som produkten eller transaktionen ger ska endast kunna utbetalas på lång sikt,
2. produkten eller transaktionen ska inte kunna användas som säkerhet, och
3. under avtalets löptid ska inga förskottsutbetalningar kunna göras, inga återköpsklausuler tillämpas och inga uppsägningar kunna ske i förtid.

13 § Bestämmelserna om grundläggande kundkännedom och om löpande uppföljning av affärsförbindelser i 2 kap. 3, 4 och 10 §§ lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller inte för kunder som är offentliga myndigheter eller offentliga organ och som uppfyller följande kriterier:

1. kunden har tilldelats offentliga funktioner genom fördraget om Europeiska unionen, fördragen om gemenskaperna eller gemenskapens sekundärlagstiftning,
2. kundens identitet är allmänt tillgänglig, öppen och säker,
3. kundens verksamhet och redovisningsmetoder medger insyn, och
4. kunden är ansvarig inför en gemenskapsinstitution eller en medlemsstats myndigheter, eller att det finns lämpliga kontrollsystem för att övervaka kundens verksamhet.

Person i politiskt utsatt ställning

14 § Med *personer som har eller tidigare har haft viktiga offentliga funktioner* enligt 1 kap. 5 § 7 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism avses personer som har eller tidigare har haft följande befattningar, eller motsvarigheter till befattningarna:

1. stats- eller regeringschefer, ministrar samt vice och biträdande ministrar,
2. parlamentsledamöter,
3. domare i högsta domstolen, domare i konstitutionella domstolar eller andra rättsliga organ på hög nivå vilkas beslut endast undantagsvis kan överklagas,
4. högre tjänstemän vid revisionsmyndigheter och ledamöter i centralbankers styrande organ,
5. ambassadörer, beskickningschefer samt höga officerare i försvarsmakten,

6. personer som ingår i statsägda företags förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan.

Personer som har eller tidigare har haft befattningar, på gemenskapsnivå och internationell nivå, motsvarande dem som anges i 1–5, ska omfattas i tillämpliga delar.

15 § Med *närmaste familjemedlemmar* enligt 1 kap. 5 § 7 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism avses:

1. maka eller make,
2. partner som enligt nationell lag likställs med maka eller make,
3. barn och deras makar eller partner, samt
4. föräldrar.

16 § Med *kända medarbetare* enligt 1 kap. 5 § 7 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism avses:

1. fysiska personer om vilka det är allmänt känt eller där det finns anledning att förmoda att de gemensamt med den person som avses i 14 § är verklig huvudman till juridiska personer eller juridiska konstruktioner, eller som på annat sätt haft nära affärsförbindelser med en sådan person som avses i 14 §,
2. fysiska personer som är ensam verklig huvudman till juridiska personer eller juridiska konstruktioner om vilka det är allmänt känt eller där det finns anledning att förmoda att de egentligen har upprättats till förmån för en sådan person som avses i 14 §.

17 § När det blir känt för ett företag att en politiskt utsatt person sedan minst ett år har upphört att utöva viktiga offentliga funktioner i den mening som avses i 14 §, ska företaget utifrån risken avgöra om de ska fortsätta att tillämpa skärpta åtgärder för kundkännedom enligt 2 kap. 6 § tredje stycket 2 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Fortlöpande uppföljning av affärsförbindelser

18 § Ett företag ska ha ett elektroniskt system eller en manuell rutin för att löpande följa upp affärsförbindelser i enlighet med 2 kap. 10 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

19 § Om en kund ingår avtal om ytterligare produkter eller tjänster inom en affärsförbindelse, och detta innebär en avvikelse från vad som tidigare är känt om kunden och dennes affärs- och riskprofil, ska företaget uppdatera sin kännedom om kunden genom att vidta de åtgärder som krävs i enlighet med 2 kap. 3 § första stycket 2 och 3 lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 3 kap. 2 § 1 och 3 dessa föreskrifter.

Bevarande av handlingar eller uppgifter

20 § Ett företag ska bevara handlingar och uppgifter, enligt 2 kap. 13 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, på ett säkert sätt, elektroniskt eller i pappersform. Företaget ska se till att handlingarna och uppgifterna är enkla att ta fram och identifiera.

5 kap. Uppgifts- och granskningskyldighet

Granskning av transaktioner

1 § Ett företag ska ha ett elektroniskt system eller en manuell rutin för att granska transaktioner enligt 3 kap. 1 § första stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Företaget ska företrädesvis uppmärksamma transaktioner som kan anses innebära en särskild risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller i synnerhet komplicerade eller omfattande transaktioner och ovanliga transaktionsmönster som inte förefaller ha något ekonomiskt eller lagligt syfte.

Uppgifter till Rikspolisstyrelsen

2 § Ett företag ska lämna uppgifter enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, på det sätt som Rikspolisstyrelsen anvisar.

3 § Ett företag ska dokumentera åtgärder och beslut vid granskning av misstänkta transaktioner enligt 3 kap. 1 § första och andra stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Allmänna råd

Dokumentationen bör sparas i minst tre år efter utförd granskningsåtgärd om inte annat följer av 4 kap. 6 § lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller bestämmelse i annan lag.

6 kap. Centralt funktionsansvarig

Centralt funktionsansvarig

1 § Ett företags styrelse eller verkställande direktör ska utse en centralt funktionsansvarig person inom företaget som ansvarar för uppgifts- och granskningskyldighet enligt 3 kap. 1 § första till tredje samt femte stycket lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt 5 kap. dessa föreskrifter. Den centralt funktionsansvariga ansvarar även för rapportering till styrelse eller verkställande direktör.

Den centralt funktionsansvariga kan utse en eller flera personer som biträder henne eller honom och delegera befogenheter till dessa personer.

2 § En centralt funktionsansvarig kan om det är lämpligt utses för flera eller alla företag inom en koncern. Detta gäller under förutsättning att den centralt funktionsansvariga har kompetens och resurser för samtliga företag inom koncernen som omfattas av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

7 kap. Utbildning och skydd av anställda

Utbildning av anställda

1 § Ett företag ska ha ett för företaget anpassat utbildningsprogram i frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism. Företaget ska säkerställa att anställda inom relevanta verksamhetsområden utbildas och löpande informeras om ändringar i regelverk samt nya trender och mönster som används samt metoder som kan användas vid penningtvätt och finansiering av terrorism.

Skydd av anställda

2 § Ett företag ska identifiera och analysera vilka hot eller fientliga åtgärder som kan uppkomma mot anställda till följd av att de granskar eller rapporterar misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Företaget ska utreda incidenter som inträffar och använda kunskapen de får för att uppdatera de rutiner som skyddar anställda samt vidta relevanta åtgärder i det enskilda fallet.

8 kap. Intern kontroll, regelefterlevnad och intern information

1 § Ett företag ska genom intern kontroll och kontroll av regelefterlevnad säkerställa att det uppfyller lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, dessa föreskrifter samt företagets rutiner m.m. Detta gäller i synnerhet för att följa upp gransknings- och uppgiftsskyldigheten samt att se till att det finns kontroller som säkerställer att uppgifter till Rikspolisstyrelsen på ett rimligt sätt återspeglar verksamheten.

2 § Ett företag ska ha effektiva informations- och kommunikationssystem eller rutiner för intern information. Detta gäller i synnerhet för att säkerställa att relevant kunskap som företaget får vid granskning och uppgiftslämning av misstänkta transaktioner löpande förmedlas till relevanta verksamhetsområden.

9 kap. Stater utanför EES med motsvarande regler

1 § Vid tillämpning av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt dessa föreskrifter avses med stater utanför EES som har regler motsvarande de i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, följande stater:

Argentina,
 Australien,
 Brasilien,
 Folkrepubliken Kinas administrativa region Hongkong,
 Japan,
 Kanada,
 Mexiko,
 Nya Zeeland,
 Ryssland,
 Schweiz,

Singapore,
Sydafrika, och
USA

Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 15 maj 2009, då Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:5) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall ska upphöra att gälla.

MARTIN ANDERSSON

Cecilia Wolrath